

Laul jutustab lauljast

Ülevaade Lüganuse lauliku Mai Alasi regilauluvarast

Ruth Mirov

Teesid: Regilaulude sariväljaande *Vana kannel IX* köide (Tartu 2009) sisaldab 1320 Lüganuse kihelkonnast kirja pandud lauluteksti. Esitajaid on olnud kaugelt üle paarisaja, aga ainsana on üle saja laulu esitanud Mai Alasi. Selline suur regilaulukogus üheltainsalt isikult, mis pealegi on kirja pandud alles 20. sajandi alguskümnenditel, tekitab soovi tema lauluvaraga veidi lähemalt tutvuda. Kõige asjakohasem tundub kirjeldada Mai Alasi regilaulutekste tüpoloogilisest aspektist. See annab võimaluse esile tuua tekstide motiivikoosluse ning loob mingi ettekujutuse rakendatud kunstilistest võtetest ja kujundikeelest. Nii saab regilauluteksti käsitleda ka luuleteosena.

Samuti ahvatles mõte, mida võiks laulurepertuaarist, selle sisust ja temaatikast välja lugeda esitaja isiku ja tema elu kohta. Osalt jäävad need arvamused muidugi oletuslikule pinnale, aga ehk aitavad nad veidi elavdada mälestust ühest tähelepanuväärivast laulikust.

Märksõnad: Mai Alasi, Lüganuse, regilaul

Laulude üleskirjutamisest

Valdav osa Mai Alasi regilauludest on kirja pandud 1904. aastal, kui Soome Kirjanduse Seltsi stipendiaadina käis Lüganusel rahvaluulet kogumas Tartu ülikooli tudeng Kristjan Haho.¹

Kolme päeva jooksul, 6., 7. ja 8. augustil, ongi Kristjan Haho küsitlenud ainult üht laulikut, Mai Alasit, kes tol ajal elas Lüganuse vaestemajas ja oli K. Haho andmetel 75aastane (Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonnast saadud andmetel on Mai Alasi sündinud 17. veebruaril 1832. aastal). Kirja on pandud 107 regilauluteksti. Eesti Kirjandusmuuseumi Rahvaluule Arhiivis säilitatava kogu tähis on SKS, Haho.

Kümnekond aastat hiljem, 1915. aastal, käis Mai Alasi juures kogujatepaar Voldemar Rosenstrauch² ja Oskar Köster³. Tookordne kogumisaktsioon toimus Eesti Üliõpilaste Seltsi egiidi all.

1915. aasta kogumismatka andmestikus on Mai Alasi vanuseks märgitud 80 aastat ning laulude üleskirjutamise kohaks Erra vald (konkreetsemalt arvatavasti Erra küla). Teatavasti organiseeris EÜSi kogumistööd Oskar Kallas ja see oli suunatud viiaside üleskirjutamisele. Tollal Viru-Jaagupi kihelkonnas Kuivajõe koolmeistrina töötanud Oskar Köster on Mai Alasilt kirja pannud kolm regilauluviisi. Tekste on seekord kirjas 19 (siis veidi vähem kui viiendik võrreldes esimese korraga) ja need, nagu viisidki, leiduvad kogus EÜS XII.

Mai Alasi regivärsivara iseloomulikke jooni

Võttes aluseks praeguste teaduslike tekstipublikatsioonide liigituse, tuleb nentida, et enamik teemarühmi on Mai Alasi lauluvaramus esindatud. Palju on orjuslaule, laule pere- ja ühiskonnasuhetest, laulust ja laulikust, noortest ja abielust. Täiesti puuduvad aga kalendritähtpäevade laulud, isegi “Mardilaul” ja “Kadrilaul”, mille fragmente oli Lüganusel võimalik kirja panna veel eelmise sajandi 60. ja 70. aastatel. Päris hästi on esindatud aga teine kindla funktsiooniga laulude rühm – pulmalaulud.

1904. aastal üles kirjutatud 107 laulutekstist on nn puhtaid regilaulutüüpe, s.t tekst sisaldab põhiliselt ainult ühe laulutüübi tunnusmotiivi (-motiive), on 55. 52 kirjapandud regilaulu on liittekstid, koosnevad rohkem kui ühest selgete tunnusjoontega (kindla tuumosaga) laulutüübist. Seega on laulutüüpide esindatus Mai Alasi repertuaaris tegelikult suurem kui esmapilgul paistab. K. Haho poolt registreeritud tekstide hulgas on ainult mõned fragmendid ja juhuslikuma ilmega motiivikesed, ka sama sõnastusmotiivi kordumist kogu tekstikorpuse ulatuses esineb ainult paar korda. Kindlate, traditsioonis väljakujunenud tüpoloogiliste tunnusjoontega osiseid liittekstides õnnestus kokku lugeda 140. Lisades need 55-le nn puhtale tüübile, saame ligi paarsada regilaulu tüpoloogilist üksust, mis on juba väga suur kogus. Ka 1915. aastal üleskirjutatud regilauludest on osa selliseid, mida varem kogutu hulgas ei leidu ja see suurendab veelgi erinevate tüpoloogiliste üksuste arvu.

Tüpoloogia seisukohalt vaadates on Mai Alasi mõned laulutekstid nagu musternäidised, kus on esindatud ainult tüübikindel säsi (s.t motiiv, mis on aluseks laulutüübi määratlemisel). Sellele võib olla lisandunud mõni sisult sobiv motiivike, ka niisugune, mis on tavapärasem mõnes teises laulutüübis:

Palve sakstele

*Oi, oi, meie ilusa erra,
oi, meie punane proua,
õbenuppu nuored errad,
kuldapitsi preilikesed!*

*Tuiska üles tuoli pääle,
saaga üles saali pääle,
tuiska valda vaatamaie,
kuida valda vaivatasse,
pisuke si piinatasse,
ramutumi raisetasse!*

*Piilu keppi pihlakaine,
tudju keppi tuomikaine,
elgi keppi eiergaine
minu pienta pihta müöda,
uikuda õlada müöda,
vaise käevarta müöda!*

(VK IX: 320–321: SKS, Haho 1/2 < Lüganuse vaestemaja < Mai Alasi (1904).)

Näiteid tekstidest ja viited tekstidele (leheküljenumbriid) siin ja edaspidi pärinevad raamatust *Vana kannel IX: Lüganuse regilaulud* (Tartu 2009); kasutatud on ka selle väljaande tüübinimetusi. Tekstinäite puhul on lisaks raamatu leheküljele viide ka algallikale rahvaluulekogus.

Alljärgnevalt on loetletud veel mõningaid tüpoloogilises mõttes suhteliselt puhtaid tekste, mis koosnevad peamiselt tüübikindlast põhimotiivist (lisana võib olla mõni sisult sobiv motiivike): Veere, päev, saksa kiusuks (lk 215–216); Mis väetimal väsida! (lk 241); Kas on puder keedetud? (lk 244–245); Viibisin vilet ajama (lk 266); Et saaks saanid sõitma! (lk 269); Uni, mine külasse! (lk 279); Orja palk (lk 289); Teomehe nädal (lk 292); Kättemaks sakstele (lk 322–323); Vaene kodu (lk 328); Talupoeg toidab saksad, sandid (lk 334); Pole kodu vaeslapsel (lk 360); Peretütre ja vaeslapse kangas (lk 371); Külaliste roog (lk 372); Uurijale (lk 372–373); Kas tulnud Türgimaalt? (lk 373); Naiste taplus (lk 376); Imed võõras külas (lk 392); Heinamaa heliseb (lk 417); Laulan mere maaks (lk 417); Laulikule palka! (lk 421); Kiige katsumine (lk 429); Pisut sai emapiima (lk 469); Neid pole püssil püütav (lk 476); Võta naine neidudest! (lk 522); Sulasele naiseks (lk 527); Pruut poistest puhas (lk 567); Kas on kirstumaad? (lk 581); Meelepärane minia (lk 611); Minia meelevald (lk 617) jt.

Mai Alasi regilaulurepertuaar on valdavalt lüüriline. Traditsioonilisest lüroepikast on tervikliku, tüpoloogiliseltki puhta tekstina esindatud ainult “Ori taevas” (lk 210–211) ja “Põlvist pödema” (lk 175). “Venna sõjaloo” (lk 192, variant 5 ja 6) motiividele on liitunud nekrutilaulude motiive, aga võib öelda, et nii on samuti sündinud liigutav lugu. Motiivikooslus on järgmine: Kui mind sõtta sõlmiti + Püss pikk, raud raske + Venna sõjalugu (Ei ole sõjas naine armas + Sõjas meestepäid nagu mättaid + Meri jookseb meeste verd).

Kuid teistegi lüroepiliste laulutüüpide iseloomulikke motiive, näiteks “Suurest härjast”, “Tütarde tapjast”, “Viru sepast” jt, on seotud muude motiividega ja tulemuseks võib olla õnnestunud terviktekst. Kunstilises mõttes hea tekst on näiteks ka eepika-elementidega “Õel võõrsil” (lk 179–180):

Õel võõrsil

(Ei jõua sugu süöta + Õel võõrsil)

*Küll minu sugu söimasivad,
emalapsed laimasivad –
ei mina jõua sugu süöta,
sugu süöta, sugu juota,
sugu suurest pidada.
La` tien õue õlleõtrad,
väravaie viinarukkid,
tua taha tanguõtrad,
mäe pääle kasukaurad –
siis mina jõuan sugu süöta,
sugu süöta, sugu juota,
sugu suurest pidada,
venna lapsi lakutada,
õe lapsi õiendada.
Arvast lä`än õele võõrsi,
saan võõrsi sõsarullani –
tunni sõisasin tuassa,
tõise tunni tua tagana.
Ei õld kindast kiskujada
ega riidest riisujada,
pääst ei räti päästejada –
ise kisun kinnastesta
ja siis riisun riide`esta.
Akkas süiada küsima –
tuodi eilist ernelient,
tunaeilist tangulient,
muldusta kabustalient.
Sääl ju kilgid kimmerdasid,
lutikad sääl leivad lõõri.
Ei mina, sulga, süönud seda,
kallis, kastanud lusika.
Akkasin õelt küsima:
“Kuhu su aned auvad,*

*kuhu su kanad munevad,
kuhu sul lüpsab lauku lehma?”*

Õde varsti vasta`eli:

*“Jökke mu aned auvad,
liede mu kanad munevad,
verd viel lüpsab lauku lehma.”*

Mina muistin, kõhe kostin:

*“Tuoge mu obu orusta,
tuoge mu mära määлта,
linalakka liivakusta –
ma tahan kodoje menna,
kodo kurjus katsomista,
vaesus valatamista.”*

(VK IX: 179–180: SKS, Haho 12/5 < Lüganuse vaestemaja < Mai Alasi (1904).)

Lüroepikat on küll vähe, aga see-eest on palju liittekste (nagu juba öeldud – ligi pooled), millest mõned mõjuvad teema sidusa arendamise tõttu lausa loo jutustamisena. Tekib isegi tahtmine arvata, et neis tekstides ilmnebki tendents luua lugusid, ja selles on midagi Mai Alasile kui laulikule iseloomulikku. Tõenäoselt siiski on tegu regilaulu tavapärase esitamisega, eriti just kogumise ja kirjapanemise olukorras: laulik laulab (dikteerib), mis meelde tuleb, üks laul tuletab meelde teise, enamasti sisult lähedase. Aga assotsiatsioone võib tekitada ka sama tegelane (neiu, noormees) või koguni sõnastuslik kujund. Mingi sõna või mõttesähvatus võib anda hoopis ootamatuid seoseid. Samas püüab laulik ikkagi edastada mõttestatud teksti, ka siis, kui alustatud laulu traditsioonilised värsid talle hetkel ei meenu. Ja siis otsib ta sobivat asendust. Lausa mehhaanilisi liiteid on Mai Alasil vaid üksikuid, neist kummalisim: “Memme vaev” + “Täid kaladeks” (lk 463). Aga, nagu öeldud, just selliste liitmotiivikeste näol ilmneb Mai Alasi lauluvaras jälgi vanemast lüroepikast, ka tekkelugudest. Ühtlasi annab see märku, et nooremas eas võis tema lauluvara olla veel suurem ja mitmekesisem.

Üldiselt on kontaminatsioonide puhul täheldatav kahesugune motiivide seostamise viis: 1) sama või lähedase teemaga motiivide loogiliselt sidus arendus, 2) lähedase või erineva teemaga motiivide üksteise otsa lükkimine, mõnel üksikjuhul koguni raskesti tabatav assotsiatsioonide jada.

Niisiis on mõnelgi paljumotiivilisel, sidusalt arendatud laulutekstil kujunenud mõtteline selgroog, nagu mingi süžee. Meie regilaulumaterjalis üldse on ju eepika ja lüürika piir hajuv. Ka traditsiooniliselt väljakujunenud sõnastusega, tüpoloogiliselt selgelt piiritletavate regilaulude hulgas on selliseid, mis tavapäraselt liigitatakse lüürika hulka, kuigi neis on eepika tunnusjooni – kasvõi

laulutüüp “Ema haul”. Mai Alasi mõni liittekst mõjub samuti süžeelise jutustusena. Näiteks variant laulutüübist “Petis peiu” (lk 532–533), kus kerglane, hooplev noormees saab lõpuks kaugelt toodud kehva naise: Petis peiu (Höbelipp õue peal) + Omast künnist pole kübaratki + Odav neiukaup + Siit ei saa naist + Tütarde tapja (Ei tule neid mulle) + Kaugelt toodud kehva naine + Põlvist pöde-ma (Loksub loogu võttes) – kokku 75 värssi. Tasub märgata, et tekstikoosluses on taas lüroepilise regilaulu – “Põlvist pödema” – motiive.

Näitena veel üks Mai Alasi pikem liittekst “Virus sepp” (lk 143): Öeldi mehi magatama + Ei taha tallipoissi + Ära müü möldrile + Neiu tahab talupojale + Virus sepp (Vend sepaks). Siia liidetud laulutüüp “Ära müü möldrile” annab peamise põhjenduse, miks neiu ka teisele ametmehele, sepale, minna ei taha, ja nii on üleminek lüroepilise “Virus sepa” motiividele mõistetav, kuid seos eelnevaga on siiski hüplik, mõttelt sidusat lugu ei kujune. Pigem on tegu motiivide tsükliga, mida seob tegelane ja teema – neiu ja abiellumisega seotud arutlused. Aga nähtavasti on laulikul endalgi kripeldama jäänud, et vajalik pole kohe meenunud ja mõttekäik on kuidagi lünklik ning ta on laulutüübi “Neiu tahab talupojale” ühe iseloomuliku motiivi “Talupoeg toidab saksad, sandid” esitanud kogujale veidi hiljem ja see on kirja pandud omaette tekstitervikuna.

Mõnda kontamineerunud teksti on rikkaliku koosseisu ja enam kui ühe domineeriva motiivi tõttu raske üheainsa tüübinimetusega määratledagi: “Ärge lööge vaeslast” (lk 357–358): Kuri kodu + Ei sünni suurte sekka + Ärge lööge vaeslast + Pole isa olnudki + Hiljuke + Ema ei lasknud laiselda + Marist saab marjatooja. Aga tüpologia-probleeme kõrvale jättes tuleb tõdeda, et kunstilises mõttes on tekkinud ilus terviktekst, ilmekalt kujundlik pilt kaitsetust vaeslapselt. Tekst on pikk (57 värssi), aga kirjeldava iseloomuga, eepilist alget märgata pole. Seda võib samuti käsitada kui motiivide jada või tsüklit, mida mõtteliselt seob tegelane – vaeslaps.

Teinekord võib küll märgata mitme laulutüübi iseloomulikke motiive, aga tekst on sealjuures kompaktne ja lühike. Nii näiteks on lesknaise abitust kirjeldatud väga mõttetihedalt, aga samuti kaunilt sõnastatult:

Mitu halba ilma peal

(Mitu halba ilma peal + Tuule arm + Tuule tuba)

*Ninda alba leskinaine –
kui alba agune aida,
vitsust väenetu verava,
õlgist säätu süngikene.
Ei mul tuomella tubada,
ei ellal eloaseta,
tuomel tuulevarjuka:*

*tuiseb tuuli – annab armu,
paistab päiva – pää silitab.
Tuul on mulle tua teinud,
sadu seinad sammeldanud,
vesi palgid vieretanud,
udu ukсед ette pannud.*

(VK IX: 382: SKS, Haho 20 < Lüganuse vaestemaja < Mai Alasi (1904).)

Liittekstid ongi omal kombel põnevad ning sageli on moodustunud sisukas, loogilise mõttearendusega tervik:

“Nekrutite võtmine” (lk 201): Nekrut redus + Nekrutite võtmine + Kroonu riided;

“Ori tahab süüa” (lk 298–299): Ori tahab süüa + Lõhe ootab lõhkujaid + Kui ema teaks, tooks süüa;

“Peretütar magab, orjatüdruk töö!” (lk 340–341): Peretütar kiidetav, orjatüdruk laidetav + Peretütar magab, orjatüdruk töö!

“Neidu laimatakse” (lk 479–480): Neidu laimatakse + Kõnnib kõnede sees + Mida luban laimajalle + Ei hooli laitmisest;

“Kisub riidu riietest” (lk 627): Joodiku hobune + Kisub riidu riietest;

“Kuri mees on kuue hukku” (lk 628): Paneks pakku palakad + Kuri mees on kuue hukku + Ei ole mehe meelt.

Nagu öeldud, pole alati kerge sellist sisult terviklikku, aga mitut eri laulutüüpi ilmekalt esindavat tsükli üheainsa tüübinimetuse alla paigutada.

Ööd tuleme, ööd läheme

(Ööd tuleme, ööd läheme + Kibe süüa võõra leiba + Käseb tules magada + Tee mulle tulised sukad + Põrgu mõis)

*Nüüd on sakste süümaaiga,
junkurie juomaaiga,
maamieste magadusaiga,
minu vaise käimaaiga.*

*Üöd tulema, üöd lähema,
päivä pitka tüöd tiema –
siiski ellad irmu alla,
valged vannete vahella,
kenad kurja keske`ella.
Ilus kasvab irmu alla,
valge vannete vahella,
kena kurja keske`ella.*

*Minu ella eidekene,
tulin` süia võõras leiba,
tulin` süia, raud on purra,
tuli leiva kuore alla,
sädemed sisu siessa,
vitsad viilaku vahella!*

*Minu ella eidekene,
raiu mul tulised sukad,
kibemised kengapaulad,
sädemised säärepaulad,
miska võib tules magada,
sädemissa säada sääri!*

*Veel on põrguski parembi,
kui on Aa mõisa`assa –
ei säääl lõuneta luota,
keskiõhtat kingitasse.
Ei õle küüris künniruuna
ega ääda ärjapaari –
iired ies on ikke`essa,
kassid kangivalja`assa,
rottad ruomide vahella.*

(VK IX: 294: SKS, Haho 2/4 < Lügänuše vaestemaja < Mai Alasi (1904).)

Nagu mitmel muulgi puhul, võib ka seda teksti lugedes kinnitada, et tegu on kauni ja tabavalt kujundliku loominguga. Motiivid võõra vastumeelsest “tuliseist leivast” ja oma ema kaitsvatest “tulistest sukkadest” viivad taas mõtte esivanemate erakordselt ergale luulemeelele. Ja küllap olid need läbi pika elu meeles püsinud värsid tähendusrikkad ka esitajale.

Võrdlevalt 1904. ja 1915. aastal kirja pandud regilaulutekstidest

Kümmekond aastat hiljem on kogujad V. Rosenstrauch ja O. Köster Mai Alasilt üles kirjutanud 19 teksti, neist 9 niisugust, mida võib nimetada puhtaks laulutüübiks, ja 10 on liittekstid. Nagu juba öeldud, on hulgas neidki laulutüüpe, mida K. Haho üleskirjutustes ei leidu, näiteks “Heinamaa heliseb” (lk 417), “Venna pill” (lk 452), “Vend tuleb tantsima” (lk 453) jt. Osa laulutüüpe on küll

juba Haho poolt üles märgitud, kuid enamasti esinevad nüüd uutes motiiviseostes ja mõneti varieerunud sõnastuses, mis näitab, et regivärsside loomistehnika oli Mai Alasil ikka veel veres: kui algne värss ei meenenud, oli ta kohe võimeline looma/leidma sobiva asendusvärsi või -motiivi.

Muidugi on lauliku mälu aastate jooksul halvenenud, tekste on vähe ja unustamisjärgi muustki näha. Aga on ka väga ilusaid tekste, näiteks “Vahelt vaene” (lk 519): Peretütar magab, vaeslaps tööl + Vahelt vaene. Ja nagu öeldud: varasemaga võrreldes on osa laulutüüpe nüüd liitunud hoopis teisi laulutüüpe esindavate motiividega ja nii on moodustanud isegi väljendusrikkamaid motiivikooslusi.

Ongi huvitav võrrelda mõnes laulutekstis olulise, määrava laulutüübi varasemaid ja hilisemaid seostumisi:

1904 “Tütarde tapja” (lk 167): Sulle laisk, mulle virk naine + Ei tunne toimekirja + Tütarde tapja (Toodi ilumina + Vii kangas vee rajale + Too tütred veest);

1915 “Tütarde tapja” (lk 167–168): Tütarde tapja (Toodi ilumina + Too tütred veest + Vii kangas vee rajale).

Hilisem tekst on kompaktsem, sisaldades ainult “Tütarde tapja” motiive, samas aga suuremate unustamisjälgedega: segi on läinud motiivide loogiline jada.

1904 “Venna sõjalugu” (lk 192): Püss pikk, raud raske + Venna sõjalugu (Ei ole sõjas naine armas + Sõjas meestepäid nagu mättaid + Meri jookseb meeste verd).

1915. aasta teksti motiivikooslus on sama, on ainult väikseid sõnastuslikke variatsioone ja paar värssi on ununud.

1904 “Väsinud lõikaja” (lk 240–241): Töö ei tüüta + Lõikame vihud vägevad + Väsinud lõikaja + Tulge appi.

1915 “Väsinud lõikaja” (lk 241): Lõpe lõigates + Väsinud lõikaja.

Siingi on hilisem tekst kompaktsem ja moodustunud ilusaks tervikuks.

1904 “Ema haul” (lk 348): Ema haul + Meri mind söötnud + Metsast mehele.

1915 “Ema haul” (lk 348) : Ema haul + Meri mind söötnud.

Taas on hilisem tekst kompaktsem, aga antud juhul on mõlemad kaunilt kujundlikud ja tervikliku mõttearendusega.

1904 “Veere, päev, saksa kiusuks” (lk 215–216): Veere, päev, saksa kiusuks + Peeti pimedani – ilus, kompaktne, võiks öelda, et ka tüpoloogiliselt puhas tekst, kuna lisaks põhimotiivile on vaid üks, mõtteliselt sobiv motiiv. 1915. aastal on aga tüübikindlale osale lisandunud hoopis tavapäratu lõpumotiiv, mis muudab sisulist rõhuasetust:

*Nõnda veere, päevikene,
kui mina emasta veerin,*

*armas veerin audujasta,
kallis veerin kandajasta,
ilus imetajasta.*

(VK IX: 216: EÜS XII 1473 (57) < Erra v. – Voldemar Rosenstrauch < Mai Alasi (1915).)

Siinkohal näitena ka laulutüübi “Ema haul” 1915. aasta variant. Selles tõuseb veelgi mõjuvamalt esile kujutus maailma üksi, justkui ainult looduse hoolde jäänud vaeslapsesest, kuigi varasemas variandis on kõnealust motiivi pikemalt arendatud.

Ema haul

(Ema haul + Meri mind söötanud)

*Õekesed hellakesed,
lähme jaanilla kiriku,
lähme eide aua pääle,
auduja südame pääle.
“Üles tuisse, eidekene,
astu üles, audujani,
kõnni üles, kuorijani,
tuisse mu elu elama,
tuisse mu pidu pidama,
tuisse vakka valmistama,
tuisse mu jägu jägama!”*

Eite muisti, kohe kosti:

*“Ei saa tõussa Tuonelasta –
silmil on sinine metsa,
kulmul on kulu punane,
jalul on jalakas kõrge,
pää pääl on pähkelmetsa.
Meri sinu süödab, meri sinu juodab,
kalad kangasta kuovad,
lõhed tievad lõuendida,
särjed sängiriide`eida.”*

(VK IX: 348: EÜS XII 1459/61 (48) < Erra vald – Voldemar Rosenstrauch, Oskar Köster < Mai Alasi (1915).)

Varem oli juttu, et lüroepilisi terviklaule on Mai Alasi repertuaaris vähe, rohkem on lüroepikast tuttavaid üksikmotiive. Ka motiiv “Meri mind söötanud” esineb koostisosana lüroepilises regilaulus “Tütarde tapja”.

Huvipakkuvad on laulutüübi “Kust laulud saadud” liitumised:

1915 “Küla jääb kuulama” (lk 401): Küla jääb kuulama + Kust laulud saadud.

1904 “Laulud tööõpitud” (lk 405): Arg laulik (Kardab kubjast kuulvat) + Kust laulud saadud + Laulud tööõpitud (Soos loogu võttes + Madu laulis mättas).

1904 “Laulud tööõpitud” (lk 406): Küla jääb kuulama + Kust laulud saadud + Laulud tööõpitud (Olin Olandi siussa).

1915 “Laulud tööõpitud” (lk 408): Küla jääb kuulama + Kust laulud saadud + Laulud tööõpitud (Viru vikati löölla) + Pulmades laulikuks saanud.

Nagu näeme, on motiivikooslus mõnevõrra erinev, rääkimata sõnastuslikest variatsioonidest, aga lõpptulemusena on kõik head, tervikliku mõttelearendusega tekstid.

Laulutüübil “Kust laulud saadud” ongi teatavasti kaks põhiredaktsiooni: “Laulud tööõpitud” ja “Pulmades laulikuks saanud” (neid on kasutatud ka tüübinimetuseks väljaandes *Vana kannel. IX. Lüganuse regilaulud*). Seda puhku on siis üks Mai Alasilt hiljem kirja pandud variant pikem, selles on liitunud mõlema redaktsiooni iseloomulik motiiv ja nii on tekkinud samuti ilus, tüpoloogiliseltki puhas tekst. Iseenesest tähelepanuväärne, et nüüd, üksteist aastat hiljem, on talle meenunud motiiv “Pulmades laulikuks saanud”, mis tõenäoliselt oli juba nooremas eas, regilaulu aktiivse kasutamise ajal, kuhugi mälusoppi salvestunud. Eriti väärib märkimist, et motiiv “Laulud tööõpitud” on igal esituskorral erinevas sõnastuses, kusjuures motiiv “Olin Olandi siussa” pärineb taas lüroepikast (laulutüüp “Hollandi sulane”).

Võrreldes 1904. ja 1915. aastal Mai Alasilt kirja pandud laulutekste, näeme, et varieeruvus on tõesti kaunis suur. Kui mõni tekst ongi võimalik samasse laulutüüpi liigitada, nagu eeltoodud näited, on tüüpi määrava põhimotiivi ümber eri aastatel koondunud ka hoopis erinevaid motiive. Sealjuures on Mai Alasil olnud sobivad motiivid mäluarhiivist võtta ka üsna kõrges vanuses. Ja neid sadu mälusse talletunud regilaulumotiive on ta võimeline seostama nii ja naa, looma uusi tervikuid. Enamasti ei ehita ta uusi tekstitervikuid üles üksikvärssidest, vaid suurematest üksustest – värsirühmadest (motiividest). Kui majaehitamisega võrrelda, siis mitte kividest, vaid plokkidest. Aga ka kivid on käepärast – vajadusel on ta võimeline sobiva üksikvärsi kas säilitatu hulgast välja tooma või koguni uue looma. Ja veel kord tuleb rõhutada, et terves 1904. aastal kirja pandud 107 regilaulu motiivikoosluses ühessamas sõnastuses motiivi kordumist peaaegu ei esine. See kõik kajastab Mai Alasi regilaulu-repertuaari rikkust, kuigi üldjoontes võttes on tema lauluvara muidugi isikupäraste unustamisjälgedega ja kõneleb ka kogu traditsiooni hääbumisest.

Teatavasti oli eelmise sajandi alguseks seal kandis regivärsiline laulutava aktiivsest kasutusest enam-vähem kadunud. Võimalik, et leidis laiemat kollek-

tiivset kasutamist veel mõnel erijuhtumil (pulmad vms). 1888. aastal Lüganusel kogumas käinud Oskar Kallas kurdab juba siis oma matkapäevikus, et noortel on teistsugused laulud ja nad halvustavad vana laulutava. Kindlasti oli regilaulu kiire hääbumine seotud 19. sajandi keskpaigast alates toimunud suurte ja kiirete muutustega kõigil elualadel. Arvestades aga Mai Alasi rikkalikku repertuaari, tuleb arvata, et tema nooruses, 19. sajandi algupoolel ja keskpäigast, oli regilaul ka idapoolsel Virumaal veel väga aktiivselt käibimas, muidu poleks nii suure repertuaari omandamine võimalik. Ja laulude kinnistumine mälus osutab, et laulukordi pidi elu jooksul ikka väga palju olema.

Mihkel Veske ja Mai Alasi

Lüganuse kihelkonna kõige vanemad regilaulu-kirjapanekud pärinevad aastast 1875. Need on teinud Mihkel Veske, kes käis mainitud aasta suvel ligi kolm kuud murdekeelt ja rahvaluulet kogumas Võru- ja Setumaal ning Virumaal, kus ta nii sel kui järgmisel aastal tegutses ka Lüganuse kihelkonnas. Sealsetest laulikuteist on nimeliselt juttu ainult Liisa Piispast 1875. aasta kogumismatka kajastustes. Voldemar Rosenstrauch on aga 1915. aastal oma kogumismatka kirjeldades (EÜS XII 1396–1403) maininud, et Mai Alasi mäletab veel hästi dr Mihkel Vesket, kes 40 aastat tagasi on tal kaks-kolm päeva laulda lasknud. Igatahes pidi Mihkel Veskel olema palju Lüganuse regilaulude üleskirjutusi, sest tal oli kavatsus järgmiseks välja anda just selle kihelkonna laulud. Mihkel Vesket huvitas eriti Lüganuse regilaulude keel, mis sisaldab palju vanapäraseid jooni ja ühisjooni soome keelega. 1886. aastal siirdus Mihkel Veske aga õppejõuks Kaasani ülikooli. Ja ta suri 1890, ainult 57aastasena. Nii jäi palju kavatsusi pooleli, ning kahjuks on tema kogutud rahvalauludki enamasti kaotsi läinud. Tema kahe-köiteline regilauluvalimik *Eesti rahvalaulud* (Tartu, 1879 ja 1883) sisaldab eessõna põhjal küll peamiselt Virumaa laulutekste, täpsemad viited aga puuduvad. Ka on ta tekste oma maitsele vastavaks kohendanud, isegi murdekeelt parema arusaadavuse huvides kirjakeelele lähendanud. Nii on trükitud regilauluvalimikust peaaegu võimatu mingeid alustekste välja selgitada. Õnneks on osa Veske käsikirjalist materjali säilinud selletõttu, et huvist Kalevala-aineliste laulude vastu saatis Soome Kirjanduse Selts 1883. aastal üliõpilase Kaarle Krohni Eesti rahvaluulekogudest vastavat materjali kopeerima. Nii on koopiadena olemas 1035 teksti, nende hulgas ka mõned Mihkel Veske kirjapanekud Lüganuselt (Mihkel Veske tegevuse kohta vt ka VK IX 2009: 60–64).

Käesoleva kirjutisega seoses pakub huvi võrrelda *Vana kandle* Lüganuse kihelkonna köites sisalduvaid Mihkel Veske üleskirjutusi Mai Alasilt kirjapan-

duga, lootuses välja selgitada, kas mõni Mihkel Veske regilaulutekstidest võib pärineda Mai Alasilt. Selgus esialgu üksainus laulutüüp – “Memme vaev jääb maksmata” (lk 463–464), milles on ühiseid motiive Veske variandil (Veske kad. 67 (44a) Püssi v. Lügánuse k. – Mihkel Veske 1875, K. Krohni ärakiri 1883) ja Kristjan Haho üleskirjutatud Mai Alasi variandil (SKS, Haho 41/3 <Lügánuse vaestemaja, 1904). Veske variant sisaldab tegelikult üheainsa motiivi – kuidas laps ka pingutaks, ema hoolt ja armastust ei suudaks ta iial tasuda:

Memme vaev jääb maksmata

*Ehk kõnnin üheksa üödä
ehk kõnnin üheksa päevä
nugide teride müödä,
niuluje nenide müödä,
katussie arja müödä;
ehk tuon puida põllellani,
südamiku süüliläni,
laastu laia rüppilani,
nõmmete magusi marju,
kobarate pohli küpsi –
siiski en maksa eide vaiva,
eide vaiva, ellä piimä,
auduja imetusvaiva,
käe-kui-vaiva vaalijalle,
sugu sõrme sirbijalle.
(VK IX: 463)*

K. Haho kirja pandud Mai Alasi variant on tunduvalt pikem ja algab hoopis laulutüübi “Nurganaine” tavapärase avamotiiviga, mis kirjeldab sünnitaja valu ja vaeva. Järgneb laulutüübile “Memme vaev” omane retooriline küsimus: “Millal maksan memme vaeva?” Sellele vastuseks on seesama motiiv, mis moodustab Veske teksti esimese poole. Mai Alasi 1904. aasta variandis tuleb siis kahetsus: kui ema alles elus oli, ei osatud teda küllalt hinnata, ning selle lõppu on paigutatud need värsid, mis moodustavad Veske variandis teise poole motiivist, et ema vaeva ei suuda laps millegagi tasuda. Seega on hilisemas tekstis Veske kirjapaneku terviklik sõnastusmotiiv nagu kaheks jagatud. Mai Alasi hilisema variandi motiivikooslus on siis järgmine:

“Memme vaev jääb maksmata” (lk 464): Nurganaine (Tuhat kord käis toated + Läks tema metsa hulkuma) + Memme vaev jääb maksmata (Ehk kõnnin nugade teri mööda + Ehk toon puid põllellani) + Eluajal ei maksnud ema midagi + Memme vaev jääb maksmata (Ehk toon magusaid marju).

Värss “Memme vaev jääb maksmata” kordub 1904. aasta variandis koguni kolm korda. Teksti pikkus on 55 värssi ja sellest umbes kolmandiku (19 värssi) moodustab sünnitaja vaevu kujutav algusmotiiv, mis aga sisuliselt sobib siia suurepäraselt.

Hoolimata erinevustest motiivikoosluses ja teksti struktuuris tuleb märkata, et nii Veske üleskirjutises kui ka K. Haho poolt registreeritud Mai Alasi hilisemas variandis motiivi “Memme vaev jääb maksmata” sõnastus tegelikult kattub. Nii võib küll oletada, et selle lauluteksti on Mihkel Veske Mai Alasilt kirja pannud ning vastavalt oma maitsele ja arusaamisele liitunud eemaldanud. Pealegi ei leidu Lüganuse regilaulumaterjali hulgas seda laulutüüpi mõne teise lauliku esitatuna.

Vana kandle Lüganuse köites on neli varianti laulutüübist “Nurganaine” (lk 638–642), need on Mihkel Veske kirjapanekud (see regilaul vaimustas teda, kuna samade värssidega on *Kalevipojas* kirjeldatud Linda sünnitusvaevu ja Veske arvas algul, et on leidnud tükikese algupärasest, rahva suus levinud eeposest). Lüganuse köite “Nurganaine” variant 2 (Veske 2, 91/2 – Mihkel Veske, 1876) vastab Mai Alasi eelkirjeldatud lauluteksti (tüübinimega “Memme vaev jääb maksmata”) algusosale, mis, nagu öeldud, tavapäraselt ongi “Nurganaine” algusmotiiv:

Nurganaine

*Ulkus naine uoleline,
liikus naine leinaline
tuassa tuletumassa,
saunassa laetumassa.
Tuhat kõrd käis tuatiedä,
sada kõrda saunatiedä,
kümme kõrda küögitedä.
Kuuved kapukad kulutas,
viied virsud vinguteli
sedä tiedä timpidessä,
sedä maada marssidessa.
Läks sie metsä vaine naine,
läks tämä metsä ulkumaie,
tuska viemä tuomikaie,
ädä-risti remmelie,
valu suurta vahteraie.
Otsis puud puuvassenna,
ei saand puud puuvassenna.
Tuli metsästä kodoje,
töi tämä tusad tullessasa,*

*ädäd-ristid rinnulasa,
puremised puusilasa,
valud suured vatsalasa.*

(VK IX: 639 Veske 2, 91/2 – Mihkel Veske (1876).)

Muidugi on võimalik, et Mai Alasi toona laulud selliselt esitas. Tõenäosem on siiski, et Mihkel Veske on Mai Alasi liitteksti jaganud kaheks (*Vana kandle* Lüganuse köites on Veske variandid esitatud tüübinimedega “Memme vaev jääb maksmata” ja “Nurganaine”).

Väljaarvatud kaks vähemolulist motiivi – “Kuuend kapukad kulutas” ja “Ottis puud poomiseks” – kattuvad Mihkel Veske teksti kõik värsid Mai Alasilt 1904. aastal üleskirjutatuga sõna-sõnalt, mis on regilaulu puhul üpris erakordne. Mainitud motiivikesed võisid ju Mai Alasi esituses omal ajal leiduda, aga usutavam on, et need lisas Mihkel Veske.

Tundub küll, et eeltoodud näidetega võiks pidada tõestatuks, et üks naistest, kellelt Mihkel Veske Lüganusel vanu laule üles kirjutas, oli Mai Alasi. Natuke ebamäärasust siiski jääb, ka selletõttu, et üks Veske tekstidest on dateeritud aastaga 1875, teine aastaga 1876. Erilist tähtsust sel aga pole, kuna dateering 1876 on oletuslik: Mihkel Veske on artiklis “Eesti rahvalaulud nurganaisest seletavate tähendustega” (Veske 1881: 23–48) vaid maininud, et ta need laulud sel aastal üles kirjutas.

Soome ja Karjala runomotiive Mai Alasi lauludes

On üldteada, et meil on Soome ja Karjala ning arusaadavalt siis ka Ingerimaaga palju ühist runovara. Siiski on huvitav märgata mõnda sealtmailt pärit runomotiivi meil siin hoopis teiseteemalistes lauludes. Nii on Soome ja Karjala keelealalt kirja pandud mitu kalevalavärsilist ballaadi, milles jutustatakse paarisuhetest, ja mis enamasti lõpevad ühe või mõlema osapoole surmaga. Sariväljaanne *Suomen kansan vanhat runot* sisaldab mainitud rahvusvaheliste keskaegsete ballaadide kümneid ja kümneid variante nimetustega “Ansiotyökosinta”, “Tuonelta kosinta”, “Ennen naidun naisen tappo”, “Iivana Kojosenpoika”, “Anteruksen runo” jms. Omavahel esineb neil runodel palju segunemisi, nii motiivide osas kui tegelaste nimedes. Siiski on iga ballaad omaette lugu, moodustunud on kindlad laulutüübid. Üks neist ballaadidest, kõige jõhkram ja küünilisem, on leidnud tee ka Lüganuse kihelkonda. See on runo “Iivana Kojosenpoika”, Lüganuse variandis tegelasel küll nime pole. *Vana kandle* Lüganuse köites leidub mainitud ballaad tüübinimega “Naise hukkaja” (lk 168–169). Teksti on kirja pannud ja Hurdale lähetanud Emilie Bachmann

1890. aastal. See on ainuke variant Lüganuselt ja paistab, et kogu Eestist. Tekst on kaunis räsitud, nagu mõned muudki lüroepikat esindavad regilaulutekstid, aga laulutüübile tunnuslikud dialoogid on täiesti olemas. Runost “Ivana Kojosenpoika” pärineb ja Lüganuse variandiski esineb naise vägisi rekke tõmbamise motiiv, mis on süžeearengus oluline. Mai Alasil on motiiv leidnud koha aga hoopis teisesisulises laulutekstis, milles võrreldakse head ja halba abielumeest – “Saanisõit hea ja paha mehega”:

[---]
*Kui lääb juodole külaje,
õluille muile maile,
tõise talo tarbe`elle –
ajab saani tua iesta,
saaniaisad akkunasta,
ise ütleb naiselese:
“Istu, iljane, regeje,
käi sina, konna, kaarikulle!”*

*Küll täma riputab riessa,
raputab ratta`alla;
tiele jätab tetre teki,
suoje jätab sulgipatja,
arule ane palaka.*

[---]

(VK 624–625: SKS, Haho 30/1 < Lüganuse vaestemaja < Mai Alasi (1904).)

Nii teeb halb ja hoolimatu mees. Hea mehe kohta käib sama sõnastusmotiiv vastupidisena – pöördub naise poole hellitavalt, ei raputa teda sõidu ajal ega kaota saaniriideid.

Mai Alasi lauluvaras leidub ka üks runost “Ansiotyö kosinta” pärinev motiiv. Selles tuleb meestegelasel neiu kosimiseks teha mitmesuguseid teenetöid, nagu seda esineb muinasjuttudes. Üks nõuetest on käia mööda nõelte ninasid ja nugade või kirveste terasid. Motiiv iseenesest on stereotüüpse iseloomuga, aga mainitud ballaadi on see lausa kinnistunud. Mai Alasi lauluvaras ilmestab kõnealune motiiv juba varem kõne all olnud regilaulu tüübinimega “Memme vaev jääb maksmata” (lk 464). Motiiv leidub ka sama laulutüübi Veske variandis, mis tõenäoselt on samuti kirja pandud Mai Alasilt. Laulutüüp näib olevat sellisena siinmail hästi juurdunud – koos “nõeltel käimise” motiiviga esineb seda ka Jõhvi kihelkonnas. Lüganuse kihelkonnas tuleb sama motiiv ette veel teemalt lähedase laulutüübi “Memme vaev” ühes variandis, mille on esitanud hoopis teine laulik (vt lk 462, variant 3).

Nagu Lüganuse keelemurre, milles leidub palju soome-pärasusi, kajastavad taolised vanade laulude ühised sõnastusmotiividki hõimurahvaste sajandeid kestnud kontakte. Mis aga Mai Alasisse puutub, kinnitab selliste võrdlemisi haruldaste motiivide leidumine tema lauluvaras veel kord, et see vara on rikkalikum ja väärtuslikum, kui algul paistab.

Mida ütleb laul laulikust?

Kui Kristjan Haho 1904. aastal laule üles kirjutas, elas Mai Alasi vaestemajas. See lubab arvata, et ta ka varasemas elus on pigem väheosaliste hulka kuulunud. Pealegi möödusid tema noorusaastad teoorjuse päevil. Mai Alasi orjus- ja murelaulud ongi omal kombel väga emotsionaalsed: enamasti on tüübikindlale põhiosale lisatud mingi väike motiiv, mis annab terviktekstile isikupärasema ja valulisema ilme.

Selline on ka tema variant laulutüübist “Rikka ja vaese juures abi palumas” (lk 331–332). Rikka juurest tühjade kätega tagasi pöördumist kirjeldavale motiivile järgneb ahastust väljendav motiiv, ja vähemalt kaks värssi (algussõnadega “ninda” ja “järi”) ei tundu traditsioonilisse regivärsivarasse kuuluvatena. Tekib mulje, et laulik on need ise loonud, ja lausa selsamal esitamise hetkel:

[---]

Läksin kurtades kodoje.

Ninda itkesin tuassa,

järi päälla, põrmandalla.

Eidin itkulla magama,

mure`el mina vuode`eie,

kära`alla kätki`eie.

[---]

(VK 331)

Edasi tuleb metafoorse sõnastusega motiiv, milles personifitseeritud “Hool” meenutab lesele, et lapsed on söömata. Sellele laulutüübile iseloomulikule motiivile – vaesest perest saadakse toiduaineid ja muud vajalikku, järgneb samuti sellesse laulutüüpi kuuluv ning ülekantud mõttega motiiv: personifitseeritud “Lein” ja “Hool” aitavad leasel toiduained koju kanda. Niisuguses kaunis sõnastuslikus kujus oli laul Lüganusel laiemalt tuntud – teise variandi on Jaagup Thomson 1894. aastal Püssi mõisas kirja pannud, ja selle variandi sobivaks lõpumotiiviks on “Tuule tuba”.

Mai Alasi variandi viimane motiiv on aga hoopis midagi muud ja mõjub nagu emotsionaalne puhang, oma mure ja alanduse otsesõnu väljapaiskamine, ja see ei ole nii kujundlik ega sõnastuselt lihvitud:

[--]

*Kuida sõrmil suida süödin,
näpil kanu kasvatasin!
Saavad sulad suuremasta,
kanad saavad kasvanesta –
ei mina pane rikka orjast.
En saand rikkalt leivapala
ega kõrgilt kõhutäita –
ikke panen kehva orjast.
Kuida sõrmil suida süödin,
näpil kanu kasvatasin!*

(VK 332: SKS, Haho 21/3 < Lüganuse vaestemaja < Mai Alasi (1904).)

Neid värse lugedes tundub lausa, nagu oleks tegu algetapiga regilaulu sünnis: laulik väljendab oma elamust, tundmust või sündmust, midagi, mis on teda sügavalt puudutanud, ja teeb seda üsna otsesõnu. Hiljem võib ta ise või mõni kuulaja-kaasalaulja esmasele väljapurskamisele kunstilisema kuju anda. Kahtlemata oli omaaegses ühiskonnas regilaulu üks funktsioone võimaldada sellist päris otsest ja isiklikku tunnete-elamuste mahalaadimist. Võib siis arvata, et see traditsioonis väljakujunenud, pärimuslik, mureliku ja ahastava lese laul on Mai Alasit isiklikult puudutanud. Ja nii võib palju aastaid hiljemgi traditsioonilise teksti taga näha elusat inimest.

Mai Alasit sobib nimetada hääbuva traditsiooni suureks laulikuks. Veel vanuigi, eelmise sajandi alguskümnenditel, mäletas ta kaugelt üle saja regilaulu, seega siis sadu motiive ja tuhandeid värse, ta oli võimeline neid nii ja teisiti kombineerima, vajadusel uusi värse looma, tema suhtumine on olnud loominguiline isegi rahvaluulekogujale laule meenutades. Võib siis öelda, et Mai Alasi regilaulutekstides peegeldub unustamine segunenult loovusega, neisse on salvestunud erksat vaimu.

Kommentaariid

¹ Kristjan Haho sündis 24. jaanuaril (5. veebruar) 1877. aastal Viru-Jaagupi kihelkonnas Tudulinna vallas Oonurme külas taluperemehe pojana. Narva gümnaasiumi lõpetas ta 1897. aastal ja astus samal aastal Tartu ülikooli usuteaduskonda. Samast aastast pärineb tema avaldus EÜSi astumiseks. 1900. aastal on vormistatud Kristjan Haho üleminek õigusteaduskonda. Õpingud on majanduslike raskuste tõttu korduvalt katkenud ja kestnud 1913. aastani. Kristjan Haho tegutses vannutatud advokaadina

Rakveres ja Tallinnas ning oli 1919. aastal rahukohtunik Tallinnas. Ka oli ta aktiivne poliitika- ja seltskonnaelus. Kristjan Haho suri 18. detsembril 1937 ja on maetud Rakvere kalmistule. Tema surma puhul *Virumaa Teatajas* (Maasik 1937, 28. dets, nr 150) ilmunud järelhüüdes on öeldud, et Kristjan Haho oli esimene ülikooliharidusega mees oma koduvallas ja terves ümbruskonnas; ka räägitakse tema isamaalisest tegevusest Eesti riigi ülesehitamisel. (Vt ka Eesti Ajaloo Arhiivi fondidest: EAA, f. 402, n. 1, s. 28136; EAA, f. 1767, n. 1, s. 22, 23, 30 ja 493.)

² Voldemar Rosenstrauch (1877–1919) on sündinud Tartumaal Laiuse kihelkonnas Kärdes möldri pojana. Õppis Väike-Maarja kihelkonnakoolis aastail 1888–1894. Hakkas 1893. aastast alates koguma rahvaluulet. Tema luuletusi, artikleid ja tõlkeid on avaldatud trükis. Töötas algul õpetajana, hiljem õppis viinameistriks, käies korduvalt välismaal end täiendamas. Viinameistrina töötas ta mitmel pool Venemaal (Orjol, Minsk, Ufaa; Tšernigovis oli ühtlasi mõisavalitsejaks). Puhkuse ajal käis Voldemar Rosenstrauch kodumaal rahvaluulet kogumas ega nõutanud selleks stipendiumi. 1919. aastal võeti ta enamlaste poolt pantvangiks ja lasti Rakke lähedal maha. Maetud on ta Laiuse kalmistule.

³ Oskar Köster (1890–1941) on sündinud Saaremaal Laimjala vallas. Lõpetas 1908. aastal Kaarma õpetajate seminari ja 1917. aastal Vilno sõjakooli; aastatel 1908–1923 töötas kooliõpetajana. 1914. ja 1915. aastal käis rahvaviise kogumas. Oskar Köster võttis osa nii Esimesest maailmasõjast kui ka Vabadussõjast. Aastatel 1926–1931 oli ta Eesti Vabariigi valitsuse mitmes koosseisus ametis ministrina, ka kuulus ta Riigikogu II–VI koosseisu. 1934. aastast oli kindlustusseltsi Talu ja Põllupidajate Ühispanga direktor. 1940. aastal arreteerisid Nõukogude okupatsioonivõimud Oskar Kösteri. Ta hukkus vangilaagris. (Vt ka *Eesti entsüklopeedia* 14. Tallinn, 2000, lk 212.)

Arhiiviallikad

Eesti Ajaloo Arhiiv:

EAA, f. 402, n. 1, s. 28136;

EAA, f. 1767, n. 1, s. 22, 23, 30 ja 493

Eesti Kirjandusmuuseum:

SKS, Haho = Soome Kirjanduse Seltsi rahvaluulekogu, säilitatakse Eesti Kirjandusmuuseumi Rahvaluule Arhiivis

EÜS XII = Eesti Üliõpilaste Seltsi rahvaluulekogu (1875–1917)

Veske = M. Veske rahvaluulekogu (1866–1885)

Kirjandus

EE 2000 = Oskar Köster. *Eesti Entsüklopeedia* 14. Tallinn: Eesti entsüklopeediakirjastus, lk 212.

Maasik, K. 1937. Kristjan Haho. In memoriam. *Virumaa Teataja* 150, 28. detsember, lk 2.

Veske, Mihkel 1881. Eesti rahvalaulud nurganaisest seletavate tähendustega. *Eesti Kirjameeste Seltsi aastaraamat IX*. Tartu: Eesti Kirjameeste Selts, lk 23–48.

VK IX 2009 = Mirov, Ruth & Tuvi, Edna (koost). *Vana kannel IX. Lüganuse regilaulud. Monumenta Estoniae Antiquae I*. Tartu: Eesti Kirjandusmuuseum, folkloristika osakond, etnomusikoloogia osakond.

Summary

Song Tells about a Singer

Overview of the Runo Song Repertoire of Lüganuse Singer

Mai Alasi

Ruth Mirov

Keywords: Lüganuse, Mai Alasi, runo song

The 9th volume of *Vana kannel* (Old Zither), a serial publication of runo songs, comprises 1320 song lyrics collected and written down from Lüganuse parish. The number of presenters is over a couple of hundred, yet Mai Alasi is the only one whose repertoire includes over a hundred songs. Such a big number of runo songs from one person, written down as late as in the first decades of the 20th century, makes us wonder about her song repertoire. The most relevant approach seems to be the description of her runo song lyrics from a typological aspect. This enables us to point out the register of motifs in the texts and gives us an idea of the applied artistic methods and the language of images. This way we can treat the runo song lyrics as a piece of poetry.

The author was also interested to find out what kind of facts about the personality of the singer and her life her song repertoire, its content and themes reveal. The conclusions are certainly at least partly hypothetical, yet they might help us to revitalise the memory of a remarkable singer.